ANNA KANAREK-RÓWNICKA

Interes dziecka w perspektywie prawa handlowego

The Child's Interest Through the Lens of Commercial Law

Abstract

The paper analyzes the management of the participation rights of a minor partner in a general partnership and a limited liability company through the prism of the child's best interests. It assesses whether the provisions of the Family and Guardianship Code adequately protect the minor's property rights in business transactions. The paper highlights the misalignment of current family and guardianship law rules with the time constraints and specific nature of commercial law, which may even pose a risk of paralyzing the companies. Finally, a *de lege ferenda* proposal is put forward to introduce the institution of a permanent manager (representative) of a minor partner into the Commercial Companies Code.

SŁOWA KLUCZOWE: interes dziecka, wspólnik, zarząd udziałami spółki, reprezentant

KEYWORDS: child's interest, partner, management of company shares, representative

ANNA KANAREK-RÓWNICKA – doktor nauk prawnych, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, e-mail: anna.kanarek@gmail.com, ORCID – 0000-0003-0787-781X.

HTTPS://DOI.ORG/10.36128/VB3N1M61

1 Wstęp

Praktyka obrotu prawnego charakterystyczna dla gospodarki rynkowej wskazuje, że przypadki posiadania majątku przez małoletnich nie są ani zjawiskiem wyjątkowym, ani jednostkowym, a przepisy prawne z zakresu sukcesji uniwersalnej stanowią konieczną drogę do regulacji zasad, wedle których odbywa się zarząd majątkiem małoletniego dziecka. Z uwagi bowiem na wiek oraz regulacje prawa cywilnego w zakresie zdolności do czynności prawnych małoletnie dziecko nie może w pełni samodzielnie podejmować czynności związanych z zarządem własnego majątku[1]. Ustawodawca przewidział wprawdzie stosowne regulacje służące określeniu zasad zarządu tym majątkiem, powierzając go rodzicom małoletniego dziecka według reguł określonych w ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (dalej: k.r.o.)[2]. Art. 95 § 1 k.r.o. określa bowiem pieczę nad majątkiem dziecka jako element wykonywania władzy rodzicielskiej, a przepisy art. 101–105 k.r.o. konkretyzują zakres zarządu, nakładając na rodziców obowiązek należytej staranności oraz ograniczenia w postaci zezwolenia sądu opiekuńczego na czynności przekraczające zwykły zarząd. Potrzeba ochrony praw dzieci stanowi zagadnienie szczególnie doniosłe, a w jej wymiar zaangażowany jest nie tylko krajowy porządek prawny, lecz także prawo międzynarodowe.

Spółki prawa handlowego stanowią podstawowe formy organizacyjno-prawne prowadzenia działalności gospodarczej. Przepisy Kodeksu cywilnego[3] (dalej: k.c.) nie zabraniają małoletnim nieposiadającym w ogóle bądź posiadającym ograniczoną zdolność do czynności prawnych nabywania praw i obowiązków w spółkach osobowych, za wyjątkiem spółki partnerskiej[4], udziałów, bądź akcji w spółkach kapitałowych (spółka

1 Małoletni w wieku poniżej 13 lat, zgodnie z art. 12 k.c., nie ma zdolności do czynności prawnych. Od ukończenia 13 lat ma ograniczoną zdolność do czynności prawnych (art. 15 k.c.), a pełną zdolność do czynności prawnych nabywa z chwilą uzyskania pełnoletności (art. 11 k.c.).

2 Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2026 r., poz. 236).

3 Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 1071).

4 Specyfika spółki partnerskiej, która może być utworzona wyłącznie w celu wykonywania wolnego zawodu, a każdy wspólnik musi mieć uprawnienia do wykonywania wolnego zawodu, wyklucza możliwość uczestniczenia w niej dziecka.

z ograniczoną odpowiedzialnością, prosta spółka akcyjna, spółka akcyjna)[5]. Małoletni uzyskuje status wspólnika spółki zazwyczaj w drodze dziedziczenia bądź darowizny, choć inne sposoby nabycia udziałów w spółkach również są możliwe. Dla teoretyczno-prawnych rozważań przyjąć należy, że nie można wykluczyć sytuacji, gdy ogół praw i obowiązków w spółce osobowej oraz udziały kapitałowe bądź akcje spółki kapitałowej obejmie małoletni nieposiadający zdolności do czynności prawnych[6]. W praktyce jednak przeniesienie ogółu praw i obowiązków w spółce osobowej na małoletniego, bez względu na jego wiek, wydaje się zjawiskiem nieczęstym z uwagi na zakres kompetencji wspólników spółki oraz konieczność podejmowania przez wspólników decyzji zarządczych w spółce. W spółkach osobowych to właśnie wspólnicy prowadzą działalność reprezentowanej przez siebie spółki. Odmienna regulacja występuje w spółkach kapitałowych, w których status wspólnika spółki nie łączy się automatycznie z koniecznością reprezentacji spółki bądź prowadzenia jej spraw, gdyż obowiązki zarządcze spoczywają na zarządzie spółki.

Przedmiotem opracowania będą zagadnienia związane z zarządem majątkiem małoletniego dziecka w postaci ogółu praw i obowiązków spółki osobowej (zwanym dalej udziałem spółkowym) oraz udziałów w kapitale zakładowym spółki z o.o. bądź akcji prostej spółki akcyjnej lub spółki akcyjnej. Analiza objęta niniejszym opracowaniem obejmie spółkę jawną jako podstawowy typ spółki osobowej oraz spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością (dalej: spółka z o.o.), gdyż problematyka wykonywania praw udziałowych małoletniego na gruncie tego typu spółki pozostaje tożsama z problematyką wykonywania praw udziałowych z akcji. Zadaniem opracowania jest ukazanie, jak pojęcie „interes dziecka" rozumiane jest na gruncie obowiązujących przepisów prawa handlowego z uwzględnieniem doktryny, a następnie ich odniesienie do dorobku

5 Zob. także Ola Nieczepa, „Małoletni jako uczestnik obrotu gospodarczego i podatnik PIT" *Journal of Modern Science*, nr 1 (2017): 224.

6 Zgodnie z art. 58 § 1 pkt 4 k.s.h. w przypadku spółki jawnej śmierć wspólnika skutkuje rozwiązaniem spółki, chyba że umowa spółki, zgodnie z art. 60 k.s.h., stanowi, że w miejsce zmarłego wspólnika wstępują jego spadkobiercy. Analogiczne rozwiązanie przyjęto na podstawie art. 89 k.s.h. dla spółki partnerskiej oraz na podstawie art. 103 § 1 k.s.h. dla spółki komandytowej. Zważyć także należy, że stosownie do art. 103 § 1 k.s.h. w zw. z art. 124 k.s.h. śmierć komandytariusza nie skutkuje rozwiązaniem spółki. W przypadku śmierci jedynego komplementariusza spółki komandytowo-akcyjnej spółka ta ulega rozwiązaniu (art. 148 § 1 pkt 4 k.s.h.).

judykatury sądów powszechnych. Zasadniczym celem niniejszej publikacji nie jest przedstawienie kolejnego opracowania definicji dotyczącej dobra dziecka[7], ale udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy obowiązujące przepisy regulujące zarząd majątkiem dziecka zadośćuczyniają wymogom prawa handlowego w zakresie wykonywania uprawnień związanych z udziałem w spółce oraz czy dają gwarancję podejmowania ważnych decyzji w przypadku rozbieżności interesów rodziców małoletniego wspólnika spółki. Dokonane zostaną także ustalenia, czy przepisy k.r.o. regulujące zarząd majątkiem dziecka zapewniają należytą ochronę majątku małoletniego w związku z jego uczestnictwem w kapitale spółki prawa handlowego.

2 | Zasady zarządu majątkiem małoletniego dziecka na gruncie prawa rodzinnego i opiekuńczego

Spoczywający na rodzicach obowiązek wykonywania zarządu majątkiem dziecka związany jest ze sprawowaniem pieczy nad majątkiem małoletniego. Ustawodawca przyjął, że rodzice są obowiązani do sprawowania zarządu majątkiem dziecka, które pozostaje pod ich władzą rodzicielską oraz jego reprezentowania z należytą starannością[8]. Ciężar ten obciąża oboje rodziców, przy czym, co do zasady, każdy z nich ma prawo do indywidualnego działania w imieniu dziecka (art. 98 § 1 zd. 2 k.r.o.). Przepisy k.r.o. nie definiują pojęcia należytej staranności. Przyjąć jednak należy, że ustawodawca w umiarkowany sposób oznaczył wymogi wobec rodziców oraz przyjął, że należytą staranność należy rozumieć jako staranność przeciętną, co nie oznacza staranności najwyższej ani profesjonalnej[9]. Rodzice obowiązani są do staranności ogólnie wymaganej w stosunkach danego rodzaju, której stopień wyznacza zasada dobra dziecka[10]. Zasada ta obejmuje zespół środków materialnych i niematerialnych koniecznych do zapewnienia dziecku

7 Pojęcie dobra dziecka należy do kategorii prawa rodzinnego i opiekuńczego i zostało szeroko omówione w literaturze przedmiotu.

8 Zob. szerzej Jerzy Słyk, „Komentarz do art. 95", [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. Maciej Domański, Jerzy Słyk, wyd. 11 (Warszawa: C.H. Beck, 2024), Legalis.

9 Jerzy Słyk, „Komentarz do art. 101", [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. Maciej Domański, Jerzy Słyk, wyd. 11 (Warszawa: C.H. Beck, 2024, Legalis).

10 Zob. szerzej Janusz Gajda, „Komentarz do art. 95", [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. Krzysztof Pietrzykowski, wyd. 9 (Warszawa: C.H. Beck, 2025, Legalis), nb 4.

wszechstronnego rozwoju oraz jego przygotowania zawodowego zgodnie z posiadanymi uzdolnieniami. Zakres tych środków jest każdorazowo definiowany przez aktualną sytuację dziecka oraz treść obowiązujących norm prawnych[11]. Zarząd majątkiem dziecka winien być sprawowany przy uwzględnieniu maksymalnej staranności rodziców[12]. Nie można jednak postawić rodzicom zarzutu naruszenia tego wymogu wtedy, gdy kierowali się nadmierną ostrożnością w zakresie zarządu majątkiem dziecka, przez co nie uzyskali możliwych do osiągnięcia zysków[13]. Wydaje się, że zasada dobra dziecka wymaga przyjęcia jednolitych, obiektywnych standardów w ocenie postaw rodzicielskich, a przyjęcie innego rozwiązania nakazywałoby uwzględnić czynniki subiektywne po stronie rodziców, do których zaliczyć należy m.in. niezaradność życiową, obniżoną sprawność intelektualną oraz wpływające na nią stany psychofizyczne, etc.[14] Dobro dziecka winno być uwzględnione przy wykonywaniu władzy rodzicielskiej[15], a rodzice zobligowani są do sprawowania tej władzy tak, aby wszystkie ich poczynania odpowiadały interesom dziecka, rozumianym jako dobro dziecka i interes społeczny[16].

Z istoty władzy rodzicielskiej wynika obowiązek osobistego jej wykonywania przez rodziców, bądź w przypadku pozbawienia ich tego uprawnienia obowiązek ten ciąży na innych osobach lub specjalistycznych zakładach. Podkreślić jednak należy, że samowolne wyzbycie się wykonywania władzy rodzicielskiej polegające na scedowaniu swoich obowiązków na inną osobę w całości pozostaje niedopuszczalne. Rodzice mogą jednak korzystać z pomocy osoby trzeciej, której powierzą wyłącznie określony zakres funkcji rodzicielskich w przypadkach usprawiedliwionych ważnymi okolicznościami,

11 Katarzyna Kamińska, „Komentarz do art. 95", [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. Mariusz Załucki, wyd. 1 (Warszawa: C.H. Beck, 2023, Legalis), nb 9.

12 Słyk, „Komentarz do art. 101"; Jerzy Ignatowicz, [w:] *System prawa rodzinnego i opiekuńczego*, cz. 1, red. Józef Stanisław Piątkowski (Wrocław: Ossolineum, 1985), 806.

13 Tomasz Sokołowski, „Ochrona interesu majątkowego dziecka" *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, nr 2 (1985): 119.

14 Słyk, „Komentarz do art. 101".

15 Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 10 listopada 2005 r., II SA/Wa 1475/05, LEX nr 192582.

16 Zob. szerzej Gajda, „Komentarz do art. 95", nb 2; Kamińska, „Komentarz do art. 95", nb 9–10.

przy zachowaniu decyzyjności w sprawach podstawowych oraz nadzoru[17]. Rodzice mogą tym samym umocować inną osobę do sprawowania zarządu majątkiem dziecka za zezwoleniem sądu opiekuńczego (art. 101 § 3 k.r.o.), pod warunkiem, że takie rozwiązanie służy dobru dziecka, a rodzice nie rezygnują z przysługujących im praw w tym zakresie[18].

Pod pojęciem zarządu majątkiem dziecka należy rozumieć dbałość o ten majątek[19]. Zasadnym pozostaje zatem określenie zakresu czynności zarządu majątkiem dziecka. Przepisy k.r.o. nie definiują jednak pojęcia zarządu. W doktrynie wskazuje się, że celowym jest posługiwanie się pojęciem zarządu w szerokim ujęciu, co pozwoli uniknąć różnorodności znaczeniowej tego pojęcia[20]. Przeważa pogląd, zgodnie z którym zarząd majątkiem dziecka stanowi podejmowanie wszelkich działań faktycznych, prawnych oraz procesowych dotyczących mienia dziecka, które mają na celu jego zabezpieczenie, ograniczenie lub powiększenie[21]. Jerzy Słyk podnosi, że czynność zarządu majątkiem dziecka obejmuje wszystkie czynności, które dotyczą przedmiotów wchodzących w skład majątku dziecka, jak również czynności zobowiązujących, prowadzących do obciążenia majątku dziecka[22]. Zarząd majątkiem obejmuje w szczególności podejmowanie decyzji dotyczących eksploatacji składników majątku dziecka, dokonywanie napraw, remontów, konserwacji oraz przeglądów poszczególnych składników, zawieranie umów lub dokonywanie jednostronnych czynności prawnych

17 Zob. szerzej Gajda, „Komentarz do art. 95", nb 5–6; postanowienie Sądu Najwyższego z 4 sierpnia 1999 r., II CKN 601/98, LEX nr 1216199.

18 Uchwała Sądu Najwyższego z 13 maja 2015 r., III CZP 19/15, OSNC 2016, nr 5, poz. 59.

19 Helena Ciepła, „Zarząd majątkiem dziecka" *Rodzina i Prawo*, nr 20–21 (2012): 34.

20 Słyk, „Komentarz do art. 95".

21 Janusz Gajda, „Komentarz do art. 101", [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. Krzysztof Pietrzykowski, wyd. 9 (Warszawa: C.H. Beck, 2025), Legalis, nb 5; Słyk, „Komentarz do art. 95"; Szymon Romanow, „Zarząd majątkiem dziecka sprawowany przez rodziców" *Transformacje Prawa Prywatnego*, nr 1 (2021): 137. Odmienne stanowisko prezentuje Szymon Romanow, który przyjmuje, że zarząd majątkiem dziecka to podejmowanie wszelkich czynności o charakterze administracyjnym i kierowniczym w obrębie sytuacji prawnej dziecka, które mają na celu zabezpieczenie i realizację jego interesów ekonomicznych. Czynności faktyczne należy zakwalifikować jako sprawowanie pieczy nad majątkiem dziecka, gdyż jest to pojęcie szersze od zarządu majątkiem. Zob. Romanow, „Zarząd majątkiem dziecka", 143–144; Grzegorz Suliński, „Zarząd udziałami dziecka w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością" *Białostockie Studia Prawnicze*, nr 3 (2022): 162.

22 Słyk, „Komentarz do art. 101".

w imieniu dziecka[23]. Zarząd objąć powinien takie składniki, jak dysponowanie czystym dochodem z majątku dziecka oraz kontrolowanie majątkowej jego sytuacji[24]. Nie budzi jednak wątpliwości, że wykonywanie zarządu majątkiem dziecka powinno zabezpieczać interes dziecka.

Zgodnie z brzmieniem art. 101 § 1 k.r.o. rodzice posiadający władzę rodzicielską sprawują zarząd majątkiem dziecka z zachowaniem należytej staranności, co ma zapewnić ochronę interesów dziecka. Zaznaczyć należy, że zakres władzy rodzicielskiej wyznacza zakres reprezentacji dziecka przez rodziców[25]. Zasadą jest samodzielność działania rodziców przy podejmowaniu czynności z zakresu zarządu majątkiem dziecka, pod warunkiem, że czynności te nie przekraczają zakresu zwykłego zarządu. Uprawnienie do zarządu ma tym samym charakter zarządu kontrolowanego. Przepis art. 101 § 3 k.r.o. kładzie bowiem na rodziców obowiązek uzyskiwania zezwolenia sądu opiekuńczego dla dokonania czynności prawnej przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem dziecka, brak którego powoduje nieważność czynności prawnej dokonanej przez rodziców.

Ustawodawca nie wprowadza jednak ani definicji czynności przekraczających zwykły zarząd, ani katalogu czynności wymagających zgody sądu opiekuńczego. Brak wyraźnego kryterium określenia katalogu czynności stanowiących czynności zwykłego zarządu oraz przekraczających ten zarząd wpłynął na konstruowanie przez doktrynę metod rozróżnienia tych czynności[26]. Wydaje się zasadnym przyjęcie, że czynności zwykłego zarządu to zwykłe korzystanie z majątku zmierzające do utrzymania składników majątku w stanie niepogorszonym oraz załatwianie bieżących spraw związanych właśnie ze zwykłym korzystaniem z tych składników[27]. W literaturze przedmiotu podaje się, że naprawy, remonty budynków,

23 Ibidem.

24 Słyk, „Komentarz do art. 95".

25 Romanow, „Zarząd majątkiem dziecka", 141.

26 Zob. ibidem, 138; Ciepła, „Zarząd majątkiem dziecka", 38; Gajda, „Komentarz do art. 101", nb 13; Ignatowicz, [w:] *System prawa rodzinnego i opiekuńczego*, 826; Słyk, „Komentarz do art. 101"; Dariusz Skłodowski, „Władza rodzicielska a zarząd majątkiem dziecka w kontekście udziałów spółkowych" *Dyskurs Prawniczy i Administracyjny*, nr 4 (2025): 160–161.

27 Gajda, „Komentarz do art. 101", nb 13; Romanow, „Zarząd majątkiem dziecka", 138; Słyk, „Komentarz do art. 101".

wynajem lokali stanowią przykłady takich działań[28]. Każda inna sprawa, która nie mieści się w tych granicach, wchodzi w zakres czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu. Jerzy Strzebinczyk przyjmuje, że chociażby potencjalne zagrożenie naruszenia interesów majątkowych dziecka winno stanowić kryterium wyodrębnienia czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu[29]. Tomasz Sokołowski wskazuje na konieczność przyjęcia kryterium uwzględniającego wypracowany przez doktrynę i orzecznictwo katalog czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu przy uwzględnieniu konkretnej sytuacji majątkowej dziecka, obejmującej m.in. wartość majątku, rodzaj dokonywanej czynności oraz jej wartość[30].

W orzecznictwie zwraca się uwagę na konieczność uzyskania zgody sądu opiekuńczego na dokonanie następujących czynności: ustanowienie na nieruchomości ograniczonego prawa rzeczowego w postaci hipoteki[31], zawarcie umowy dzierżawy[32], zawarcie umowy spółki cywilnej[33] oraz przekazanie działek rolnych w bezpłatne użytkowanie[34]. Wskazane przykłady pokazują, że orzecznictwo wypracowało standardy interpretacyjne oceny czynności zarządczych, opierając się na takich kryteriach jak ranga i wartość przedmiotu czynności oraz jej bezpośredni wpływ na stan majątkowy dziecka. Kluczowym kryterium uznania danej czynności za przekraczającą zwykły zarząd majątkiem dziecka jest to, czy nabycie nowego składnika majątkowego wymusza finansowanie związanych z nim obciążeń z innych zasobów dziecka. Odpłatne nabycie składnika majątkowego wymaga przyjęcia, że czynność prawna z tym związana wymaga zgody sądu opiekuńczego[35].

---

28 Marek Andrzejewski, *Prawo rodzinne i opiekuńcze* (Warszawa: C.H. Beck, 2011), 150–151.

29 Zob. szerzej Jerzy Strzebinczyk, [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. XII, *Prawo rodzinne i opiekuńcze*, red. Tadeusz Smyczyński (Warszawa: C.H. Beck, 2011), 296.

30 Tomasz Sokołowski, *Władza rodzicielska nad dorastającym dzieckiem* (Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, 1987), 93.

31 Postanowienie Sądu Najwyższego z 12 grudnia 1997 r., III CKU 92/97, LEX nr 1226976.

32 Wyrok Sądu Najwyższego z 3 kwietnia 2007 r., II UK 178/06, OSNP 2008, nr 9–10, poz. 141.

33 Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego, Ośrodek Zamiejscowy w Poznaniu, z 8 kwietnia 1997 r., II SA/Po 1438/96, LEX nr 1688988.

34 Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 13 marca 2014 r., II GSK 2102/12, LEX nr 1447211.

35 Zob. szerzej Gajda, „Komentarz do art. 101", nb 14; Suliński, „Zarząd udziałami dziecka", 163.

3 | Wykonywanie praw udziałowych w spółkach prawa handlowego

Udziały w kapitałowej spółce prawa handlowego stanowią taki składnik majątku wspólnika, który określa stosunki między spółką a jej wspólnikiem, rozumiane jako prawa i obowiązki wspólnika w spółce, zarówno o charakterze korporacyjnym, jak i majątkowym. Uprawnienia o charakterze korporacyjnym w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością obejmują m.in. prawo uczestnictwa w zgromadzeniu wspólników (art. 227 § 1 i 2 k.s.h., art. 241 k.s.h.) oraz prawo głosu (art. 242 k.s.h., art. 243 § 1 k.s.h.), prawo do zaskarżania uchwał wspólników (art. 249 k.s.h., art. 252 k.s.h.), prawo do indywidualnej kontroli spółki przez wspólnika (art. 212 k.s.h.), prawo żądania rozwiązania spółki (art. 271 k.s.h.) oraz prawo wytoczenia powództwa na rzecz spółki (art. 295 k.s.h.). Do uprawnień wspólnika o charakterze majątkowym zaliczyć należy m.in. prawo do udziału w zysku wypracowanym przez spółkę (art. 191 § 1 k.s.h.), prawo pierwszeństwa objęcia udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym (art. 258 § 1 k.s.h.) oraz prawo do udziału w czystym majątku spółki w przypadku jej likwidacji (art. 286 k.s.h.). Nie ulega wątpliwości, że dziecko może być wspólnikiem spółki z o.o. Udziały kapitałowe wspólnika w spółce z o.o. stanowią majątek prywatny małoletniego. Z uwagi jednak na ograniczoną zdolność do czynności prawnych bądź jej brak nie może pełnić żadnej innej funkcji w spółce kapitałowej. Spółka z o.o. jako odrębny od swoich wspólników podmiot prawa posiada osobowość prawną oraz odrębny od swoich wspólników majątek. Posiadanie udziałów w kapitale zakładowym spółki z o.o. wiąże się z konkretnymi obowiązkami, które spoczywają na jej wspólnikach. Nie można przyjąć jednoznacznego kryterium podziału czynności dokonywanych przez wspólnika spółki z o.o. jako czynności wywołujących skutki w majątku wspólnika oraz takich, które pozbawione są takiego skutku. Wszystkie bowiem działania wspólnika podejmowane w ramach wykonywania posiadanych przez niego praw udziałowych wpływają na decyzje spółki oraz kształtują jej stan majątkowy, przez co pośrednio wpływają na wartość udziałów wspólnika w kapitale zakładowym spółki z o.o.[36]. Przykładowo, oddając głos nad uchwałą na zgromadzeniu wspólników składa on oświadczenie woli, co stanowi czynność o charakterze materialnoprawnym, podczas gdy wykonywanie prawa indywidualnej

36 Tożsame stanowisko prezentuje Suliński, „Zarząd udziałami dziecka", 167–168.

kontroli działalności spółki stanowi czynność faktyczną polegającą na analizie dokumentacji spółki[37]. Wykonywanie praw udziałowych wiąże się z dokonywaniem przez wspólnika czynności o różnorodnym charakterze, których wypełnianie materializuje uprawnienia wspólnika w spółce z o.o.

Z perspektywy tytułowego zagadnienia kluczowe są akty głosowania wspólnika, ponieważ to one kształtują sprawy spółki bezpośrednio wpływające na interesy dziecka posiadającego status wspólnika. Grzegorz Suliński stoi na stanowisku, że wykonywanie uprawnień korporacyjnych daje wspólnikowi narzędzie realnego wpływu na funkcjonowanie spółki i jej majątek. Mechanizm ten opiera się przede wszystkim na podejmowaniu kluczowych decyzji w postaci uchwał wspólników[38]. Należy jednak pamiętać, że status wspólnika obejmuje nie tylko sferę decyzyjną, ale i majątkową. Przejawia się ona w prawie do rozporządzania udziałami bądź możliwości żądania zwrotu dopłat na kapitał zakładowy w trybie (art. 177 k.s.h. Warto dodać, że skutki niektórych uchwał bezpośrednio wpływają na majątek wspólnika, rodząc konkretne roszczenia po jego stronie, bądź po stronie spółki. Przykładem takiego działania, wynikającego wprost z podjęcia odpowiednich uchwał przez wspólników, jest roszczenie o wypłatę dywidendy lub obowiązek pokrycia nowych udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym spółki[39].

Całokształt pozycji prawnej wspólnika dopełniają obowiązki o naturze majątkowej, wśród których priorytetem jest obowiązek pokrycia kapitału zakładowego[40]. Obowiązki o charakterze majątkowym stanowią nieuniknione z punktu widzenia funkcjonowania spółki powinności związane z jej powołaniem bądź dalszym funkcjonowaniem. Wspólnik zobligowany jest do pokrycia całego kapitału zakładowego na etapie rejestracji spółki, czego wyrazem jest konieczność złożenia oświadczenia przez wszystkich członków zarządu o pokryciu kapitału zakładowego przez wszystkich wspólników. Oświadczenie to stanowi wymóg formalny wniosku o rejestrację spółki z o.o. (art. 167 § 1 pkt 2 k.s.h.). Analogiczne rozwiązanie przyjęte zostało przy podwyższeniu kapitału zakładowego spółki z o.o. (art. 262 § 1 pkt 3 k.s.h.).

Ograniczona zdolność do czynności prawnych bądź jej brak nie stanowi także przeszkody do posiadania przez małoletniego praw i obowiązków w spółce jawnej, choć specyfika tego typu podmiotu wprowadza liczne

37 Zob. także ibidem, 167.
38 Ibidem.
39 Ibidem, 168.
40 Zob. szerzej ibidem, 167–168.

utrudnienia w funkcjonowaniu spółki z małoletnim wspólnikiem. Wspólnik spółki jawnej nie tylko wykonuje prawo głosu przy podejmowaniu uchwał wspólników spółki, lecz dysponuje także uprawnieniem do prowadzenia spraw wewnętrznych spółki oraz reprezentowania jej na zewnątrz. Małoletni wspólnik spółki jawnej może działać za pośrednictwem swojego przedstawiciela ustawowego, którego działania mogą być ograniczone koniecznością uzyskania zezwolenia sądu opiekuńczego na ich dokonanie zgodnie z regułą określoną w art. 101 § 3 k.r.o.

Spółka jawna jest podmiotem prawa posiadającym zdolność prawną i odrębny od swoich wspólników majątek. Pomimo to, pojęcie udziału nabiera innego znaczenia w przypadku spółki jawnej niż miało to miejsce w przypadku spółki z o.o. Jakub Łukasiewicz wskazuje nadto, że obecność przedstawiciela ustawowego małoletniego wspólnika generuje zdecydowanie mniej wątpliwości w przypadku spółek kapitałowych niż w spółkach osobowych[41]. Nie dość, że przepisy k.s.h. nie posługują się tym terminem w przypadku spółek osobowych, to charakter takiej spółki jako podmiotu bardziej związanego z osobą wspólnika niż w przypadku spółki kapitałowej, wpłynął na zastosowanie przez ustawodawcę określenia ogółu praw i obowiązków wspólnika spółki osobowej, który jedynie technicznie możemy określić jako udział spółkowy. W przypadku tej właśnie spółki wyraźnie widać, jak wszystkie działania wspólnika podejmowane w ramach wykonywania posiadanych przez niego praw spółkowych wpływają na decyzje spółki oraz kształtują jej stan majątkowy, co w konsekwencji kształtuje stan majątkowy samego wspólnika. Jednym z przykładów takich czynności jest uprawnienie majątkowe płynące z art. 53 k.s.h., tj. żądanie corocznej wypłaty odsetek w wysokości 5% od swojego udziału w spółce, niezależnie od wyniku finansowego spółki. Małoletni wspólnik działający przez swoich rodziców podejmuje decyzje za spółkę zarówno w sferze wewnętrznej, jak i zewnętrznej, gdyż każdy wspólnik ma prawo i obowiązek prowadzenia spraw spółki i może w tym zakresie działać samodzielnie i bez uprzedniej uchwały wspólników w sprawach nieprzekraczających zakresu zwykłych czynności spółki (art. 39 § 1 i 2 k.s.h.), jak również ma prawo reprezentować spółkę (art. 29 § 1 k.s.h.), chyba że zostanie on pozbawiony tego prawa bądź zostanie ono wyłączone.

41 Jakub M. Łukasiewicz, *Zarząd majątkiem dziecka sprawowany przez rodziców* (Warszawa: Wolters Kluwer, 2024), 286.

4 | Należyta staranność przy wykonywaniu praw małoletniego wspólnika w spółkach prawa handlowego

Realizacja uprawnień małoletniego wspólnika wynikających z posiadanych przez niego udziałów spółkowych bądź kapitałowych następuje przy udziale jego rodziców, którzy zgodnie z dyspozycją art. 98 § 1 k.r.o. występują jako przedstawiciele ustawowi dziecka i sprawują zarząd jego majątkiem. Na gruncie prawa spółek wciąż aktualne jest pytanie, czy wykonywanie praw udziałowych w spółce stanowi zarząd majątkiem małoletniego wspólnika w rozumieniu art. 101 § 1 k.r.o., co wymagałoby przyjęcia, że reprezentacja rodziców małoletniego dziecka w spółkach prawa handlowego byłaby ograniczona koniecznością uzyskania zgody sądu opiekuńczego na dokonywanie czynności związanych z zarządem majątkiem dziecka, bądź też przyjęciem, że rodzice mogą swobodnie reprezentować interesy dziecka. W literaturze przedmiotu prezentowane są stanowiska, które nakreślają problem braku jednolicie pojmowanego znaczenia reprezentacji małoletniego na gruncie prawa handlowego[42]. Andrzej Kidyba przyjmuje, że czynności z zakresu wykonywania praw udziałowych nie wchodzą w zakres katalogu określonego w art. 101 k.r.o. W przypadku zaś zbiegu stosunków prawa rodzinnego oraz prawa handlowego nadrzędny charakter należy przypisać relacjom handlowym. Wynika to z konieczności ochrony interesów spółki, jej pozostałych wspólników oraz innych uczestników obrotu gospodarczego. Andrzej Kidyba wskazuje dalej, że wszelkie ograniczenia swobody działania spółki wymagają wyraźnej podstawy prawnej. Skoro zaś prawo spółek nie przewiduje obowiązku uzyskiwania przez wspólników zgody na głosowanie, brak jest podstaw do wymagania zgody sądu opiekuńczego na oddanie głosu przez przedstawiciela ustawowego małoletniego wspólnika nawet w sprawie uchwały dotyczącej zbycia nieruchomości przez spółkę[43]. Grzegorz Suliński zwraca wprawdzie uwagę na stanowisko zaprezentowane przez Sąd Najwyższy[44], który wypowiedział się negatywnie o traktowaniu

42 Zob. szerzej Suliński, „Zarząd udziałami dziecka", 159–174; Skłodowski, „Władza rodzicielska", 151–166; Łukasiewicz, *Zarząd majątkiem dziecka*, 278–291.

43 Andrzej Kidyba, „Komentarz do art. 243", [w:] *Komentarz aktualizowany do art. 1–300 Kodeksu spółek handlowych*, red. Małgorzata Dumkiewicz, Andrzej Kidyba (Warszawa: Wolters Kluwer, 2022, LEX).

44 Wyrok Sądu Najwyższego z 14 lutego 2019 r., IV CSK 100/18, LEX nr 2555745.

wykonywania praw udziałowych małoletniego jako czynności zarządu w rozumieniu art. 101 § 1 k.r.o. oraz przyjął, że oświadczenie woli wspólnika wyrażone w akcie głosowania na zgromadzeniu wspólników spółki należy traktować jedynie jako czynność spółki wyrażoną w uchwale, a nie czynność wspólnika[45].

Brak rozbudowanego orzecznictwa w tej materii nie pozwala opowiedzieć się jednoznacznie za zasadnością przyjętego przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 lutego 2019 r. stanowiska. Zaznaczyć jednak należy, że orzeczenie to zostało wydane na kanwie stanu faktycznego obejmującego spółkę z o.o., który w ocenie Sądu nie pozwala na przyjęcie, że czynność objęta postępowaniem sądowym stanowi czynność zarządu majątkiem dziecka, o której mowa w art. 101 § 1 k.r.o., co miało także wpływ na treść wyroku[46]. Przyjąć należy, że w tym konkretnym przypadku Sąd Najwyższy przyjął, że głosowanie małoletniego wspólnika nie stanowiło czynności przekraczającej zwykły zarząd jego majątkiem, bo przedmiot uchwały stanowić może jedynie majątek spółki a nie dziecka. Taki stan rzeczy rodzi kolejne pytanie o charakter oświadczeń woli wspólników składanych podczas głosowania nad uchwałami spółki, co może sugerować twierdzenie, że czynności podejmowane przy wykonywaniu praw spółkowych bądź udziałowych mogą być różnie traktowane w zależności od charakteru czynności (faktyczne, prawne bądź procesowe). W orzecznictwie wskazuje się cechy, które winny stanowić swoisty miernik czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu, do których zaliczono: ciężar gatunkowy czynności, jej skutków w sferze majątku dziecka, wartości przedmiotu objętego czynnością, szeroko pojmowane dobro dziecka i ochronę jego interesów życiowych[47]. Przy wykładni pojęcia czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu majątkiem dziecka uwzględnić należy, że dobro dziecka oraz ochrona jego interesów majątkowych leży u podstaw art. 101 § 3 k.r.o.[48]. W orzecznictwie sądów rodzinnych i opiekuńczych utrwalił się pogląd, zgodnie z którym art. 101 k.r.o. jest przejawem dbałości ustawodawcy o majątkowe prawa dziecka, które

45 Zob. szerzej Suliński, „Zarząd udziałami dziecka", 168–169.

46 Wyrok Sądu Najwyższego z 14 lutego 2019 r., IV CSK 100/18, LEX nr 2555745.

47 Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 13 maja 2022 r., I ACa 641/21, LEX nr 3635465; uchwała Sądu Najwyższego z 15 lutego 2019 r., III CZP 85/18, OSNC 2020, nr 2, poz. 14; wyrok Sądu Najwyższego z 16 listopada 1982 r., I CR 234/82, LEX nr 8486.

48 Uchwała Sądu Najwyższego z 30 kwietnia 1977 r., III CZP 73/76, OSNC 1978, nr 2, poz. 19.

należy chronić[49]. Brak jest jednak klasyfikacji czynności zarządczych z uwagi na jej charakter. Wszystkie bowiem czynności traktowane są tak samo.

Należy zgodzić się z Grzegorzem Sulińskim, który nie zaaprobował wypracowanego przez Sąd Najwyższy wniosku. Przedstawia on także stanowisko przeciwne niż Andrzej Kidyba, gdyż przyjmuje, że wąska wykładnia zakresu ochrony małoletniego na gruncie prawa handlowego pozostaje sprzeczna z intencją ustawodawcy. Przyjęcie związku określonego działania z przedmiotem wchodzącym w skład majątku małoletniego wspólnika jako kryterium kwalifikacji czynności stanowiącej zarząd majątkiem dziecka ograniczałoby czynności objęte reżimem art. 101 k.r.o. Grzegorz Suliński przyjmuje nadto, że za wymogiem uzyskania zgody sądu opiekuńczego na dokonanie czynności korporacyjnych przemawia kryterium interesu małoletniego wspólnika[50].

Podkreślić należy, że dobro dziecka to samoistna wartość chroniona nie tylko na poziomie przepisów krajowych, lecz także przez prawo międzynarodowe. Art. 24 Karty Praw Podstawowych UE nakłada obowiązek uwzględniania najlepszego interesu dziecka we wszystkich działaniach jego dotyczących, niezależnie od tego, czy podejmowane są przez władze publiczne, czy instytucje prywatne[51]. Tak rozumiane dobro dziecka nakazuje, aby przy podejmowaniu decyzji dotyczących małoletniego oraz jego majątku uwzględniać przede wszystkim jego interes[52]. W sytuacji, gdy treść przepisu prawnego budzi wątpliwości interpretacyjne, organ stosujący prawo ma obowiązek opowiedzieć się za wykładnią gwarantującą maksymalną ochronę interesów dziecka[53].

Trafnie jednak wskazuje Andrzej Kidyba, że k.s.h. nie zawiera przepisów dających podstawę do konieczności uzyskania zgody sądu opiekuńczego na głosowanie przedstawiciela ustawowego małoletniego wspólnika[54]. Można postawić nawet tezę, że przepisy k.s.h. nie znają problematyki udziału małoletniego wspólnika w spółce. Należy jednak wyraźnie zaznaczyć, że to

49 Postanowienie Sądu Najwyższego z 21 listopada 2024 r., I CSK 3053/24, LEX nr 3789344.

50 Zob. szerzej Suliński, „Zarząd udziałami dziecka", 169–170.

51 Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 303 z 14.12.2007, s. 1).

52 Zob. szerzej Malwina Jaworska-Wołyniak, „Pojęcie «dobro dziecka» w praktyce sądów administracyjnych" *Przegląd Prawa i Administracji*, nr 130 (2022): 160.

53 Zob. szerzej ibidem, 161.

54 Kidyba, „Komentarz do art. 243".

przepisy prawa rodzinnego i opiekuńczego kładą nacisk na ochronę interesów dziecka. Przeniesienie konieczności uzyskania zgody sądu opiekuńczego na czynności związane z wykonywaniem praw spółkowych bądź udziałowych w spółkach prawa handlowego istotnie wpływa na realizację tych uprawnień oraz na decyzyjność samej spółki. Przepisy k.s.h. wymagają, aby zgromadzenie wspólników spółki z o.o. odbyło się na zasadach oraz w terminach wskazanych w przepisach k.s.h. Wprawdzie 6-miesięczny termin oraz ustawowo określony przedmiot obrad zwyczajnego zgromadzenia wspólników spółki z o.o. daje sposobność uzyskania zgody sądu opiekuńczego, lecz reguła ta nie będzie już mogła być zastosowana w przypadku konieczności zwołania nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników i sprawnego podjęcia uchwały w wymagającym dyscypliny czasowej przedmiocie. Sąd opiekuńczy nie jest także związany terminami wskazanymi w przepisach k.s.h., co najlepiej obrazują terminy na wystąpienie z powództwem o uchylenie uchwały bądź stwierdzenie jej nieważności (art. 251 k.s.h., art. 252 § 3 k.s.h.), których uchybienie pozbawia wspólnika możliwości obrony swoich praw. W spółce jawnej wystąpić może więcej wątpliwości co do charakteru czynności związanych z wykonywaniem praw spółkowych małoletniego wspólnika. Zgodnie z art. 22 § 2 k.s.h. wspólnik spółki jawnej może ponosić odpowiedzialność za zobowiązania spółki w warunkach subsydiarności oraz na zasadzie solidarności wraz z pozostałymi wspólnikami oraz ze spółką. Decyzyjność wspólników wywołuje konsekwencje nie tylko dla spółki jawnej, lecz także może prowadzić do bezpośredniej odpowiedzialności majątkiem osobistym małoletniego wspólnika.

Przepisy k.s.h. nie przewidują żadnych odstępstw od tych reguł. Aktualnie nie ma też instrumentów prawnych pozwalających zabezpieczyć realizację praw spółkowych bądź udziałowych małoletniego. Konstrukcja przepisów prawa rodzinnego i opiekuńczego nie odpowiada bowiem obrotowi gospodarczemu, który wymaga nierzadko podjęcia szybkiej decyzji, wielokrotnie na zasadach określonych dla nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników, a procedura związana z uzyskaniem zezwolenia sądu opiekuńczego nie przystaje do terminów podejmowania uchwał w spółce[55]. Innymi słowy, prawo handlowe przewiduje regulacje wymagające decyzji wspólników spółki i określa ich formę oraz nie daje możliwości ingerowania

55 Jakub Pawliczak, „Zarząd majątkiem dziecka – kierunki zmian" *Palestra*, nr 3 (2025): 24–43.

w życie spółkowe innych regulacji bez wyraźnego zezwolenia zawartego w k.s.h.

Grzegorz Suliński zwraca nadto uwagę na specyfikę działalności gospodarczej prowadzonej w formie spółki prawa handlowego, której dynamika nie zezwala na opóźnianie decyzji, gdyż może to negatywnie wpływać na działalność spółki[56]. Istota spraw spółkowych może także istotnie utrudniać wypełnienie przez sąd opiekuńczy stawianego przez doktrynę wymogu oceny ustalenia legalności i celowości danej czynności zarządu majątkiem małoletniego z gospodarczego punktu widzenia[57]. Nadzór sądu opiekuńczego stanowi działania o prewencyjnym charakterze, a brak badania legalności oraz celowości danej czynności prawnej, potwierdzonych zezwoleniem sądu na dokonanie czynności powoduje jej nieważność[58]. To z kolei stanowi realne ryzyko dla funkcjonowania podmiotu prawa handlowego, w którym wspólnikiem jest dziecko.

5 | Interes dziecka a interes jego rodziców przy zarządzie prawami dziecka w spółkach prawa handlowego

Art. 98 § 2 pkt 2 k.r.o. wskazuje wprost, że żadne z rodziców nie może reprezentować dziecka przy czynnościach prawnych między dzieckiem a jednym z rodziców lub jego małżonkiem, chyba że czynność prawna polega na bezpłatnym przysporzeniu na rzecz dziecka albo że dotyczy należnych dziecku od drugiego z rodziców środków utrzymania i wychowania. Przepis ten wprowadza klarowną regułę na gruncie przepisów prawa rodzinnego i opiekuńczego. Niedopuszczalne pozostaje zatem reprezentowanie dziecka przez rodzica przy czynnościach prawnych zarówno z samym sobą, jak i z drugim rodzicem, niezależnie od stosunków pomiędzy rodzicami małoletniego bądź ich małżonkami[59]. Zaznaczyć należy, że na gruncie prawa handlowego mogą wystąpić zróżnicowane relacje pomiędzy dzieckiem

56 Zob. szerzej Suliński, „Zarząd udziałami dziecka", 172.

57 Zob. szerzej ibidem, 171.

58 Uchwała Sądu Najwyższego z 15 lutego 2019 r., III CZP 85/18, OSNC 2020, nr 2, poz. 14; uchwała Sądu Najwyższego z 30 kwietnia 1977 r., III CZP 73/76, OSNC 1978, nr 2, poz. 19.

59 Jerzy Słyk, „Komentarz do art. 98", [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. Maciej Domański, Jerzy Słyk, wyd. 11 (Warszawa: C.H. Beck, 2024), Legalis.

a rodzicem. Status dziecka w spółkach prawa handlowego jest jednorodny, gdyż może on być tylko wspólnikiem spółki. Rodzic może pełnić rolę nie tylko przedstawiciela ustawowego, lecz może być także wspólnikiem spółki, bądź członkiem jej zarządu, jak również pełnić równolegle obydwie te funkcje. Postawić należy przy tym pytanie, czy przy takim układzie osobowym rodzic ten będzie uprawniony do dokonywania czynności w imieniu małoletniego dziecka, czy będzie on wyłączony spod reprezentacji dziecka.

Sąd Najwyższy zwraca uwagę na to, że kolizja interesów dzieci i rodziców zachodzić może w każdym przypadku, gdy występują oni w postępowaniu sądowym, niezależnie od stanu faktycznego, co wymaga jednak każdorazowej oceny sądu[60]. W przypadku nawet hipotetycznej możliwości kolizji interesów dziecka i rodziców, reprezentacja dziecka przez rodziców winna być wyłączona[61], a obowiązki przedstawiciela ustawowego przejmuje ustanowiony przez sąd reprezentant. Zdarzyć się może także taka sytuacja, gdzie sąd nie będzie nawet zobligowany do badania okoliczności czy dochodzi do kolizji interesów dzieci i rodziców w konkretnym przypadku, gdy dziecko i rodzic występują po przeciwnych stronach postępowania sądowego. Rodzice nie będą mogli reprezentować dziecka w żadnej sprawie toczącej się pomiędzy nimi[62]. Orzecznictwo koncentruje się jednak na przypadkach postępowań sądowych na gruncie prawa cywilnego, nie odnosząc się do specyfiki obrotu gospodarczego, co wydaje się być kluczowe w przypadku funkcjonowania spółek prawa handlowego, których działalność wymaga konieczności podejmowania decyzji korporacyjnych w formie uchwał. Przedmiot poszczególnych czynności prawnych objętych uchwałą może nawet pozornie nie odnosić się do jakiegokolwiek przysporzenia na rzecz dziecka. Inicjowanie postępowania sądowego poprzez zaskarżenie uchwały spółki stanowi zaś ostateczne narzędzie w rękach wspólnika spółki. Tymczasem wymogi postawione chociażby dla możliwości zaskarżenia uchwał spółki z o.o. przy rygorze bezwzględnej nieważności dokonanej czynności prawnej związanej z niewłaściwą reprezentacją dziecka blokują prawidłową

60 Postanowienie Sądu Najwyższego z 25 czerwca 1996 r., II CRN 214/95, LEX nr 26273; postanowienie Sądu Najwyższego z 6 sierpnia 2020 r., III CSK 12/18, OSNC 2021, nr 5, poz. 36; postanowienie Sądu Najwyższego z 16 maja 2019 r., III CZ 11/19, LEX nr 2665362.

61 Postanowienie Sądu Najwyższego z 5 czerwca 2014 r., IV CZ 32/14, LEX nr 1493926.

62 Uchwała Sądu Najwyższego z 13 marca 2008 r., III CZP 1/08, OSNC 2009, nr 4, poz. 52.

reprezentację małoletniego wspólnika, co uniemożliwiać może ochronę przysługujących mu praw udziałowych w spółce. To z kolei stanowić może nieuprawnioną ingerencję w sytuację majątkową dziecka oraz narusza jego dobro.

Na małoletniego wspólnika spółki prawa handlowego należy zatem popatrzeć przez pryzmat prawa handlowego a nie prawa rodzinnego i opiekuńczego. W każdej bowiem relacji pomiędzy dzieckiem a rodzicem w spółce wystąpić może rozbieżność ich interesów. W przypadku, w którym powstaje ryzyko sporności interesów dziecka i jego rodziców, powstaje niebezpieczna dla interesów dziecka sytuacja, co winno uzasadniać wyłączenie reprezentowania dziecka przez rodziców. Potencjalnie jednak każda sytuacja, w której w zarządzie spółki zasiada jeden z rodziców małoletniego dziecka, które pozostaje wspólnikiem tego podmiotu, powodować może ryzyko działania w warunkach sporności interesów. Rozbieżność interesów dziecka i rodziców nie stanowi zjawiska nietypowego z punktu widzenia prawa handlowego, o zdecydowanie innym charakterze niż reguły wynikające z norm prawa rodzinnego i opiekuńczego. Należy zatem określić chociażby zakres czynności korporacyjnych nakazujących wyłączenie reprezentacji rodziców. Normy prawa rodzinnego i opiekuńczego pozostają w tym zakresie niewystarczające. Specyfika funkcjonowania spółki prawa handlowego pozostaje mało zrozumiała dla norm prawa rodzinnego i opiekuńczego.

6 | Zakończenie

Aktualnie obserwuje się dużą liczbę spółek prawa handlowego, co powoduje, że zagadnienie związane z zarządem udziałami małoletniego wspólnika spółki prawa handlowego wymaga głębszej analizy, tym bardziej, że obecne brzmienie art. 101 k.r.o. nie daje jednoznacznych rozwiązań prawnych na gruncie prawa handlowego. To z kolei prowadzi do negatywnej oceny regulacji prawnej w tym zakresie[63]. Nadto nadmierna ingerencja sądów opiekuńczych w działalność podmiotu prawa handlowego byłaby zbyt inwazyjna. Sąd opiekuńczy nie ma kompetencji do sprawowania nadzoru

63 Zob. szerzej Suliński, „Zarząd udziałami dziecka", 159–175; Pawliczak, „Zarząd majątkiem dziecka", 24–41; Joanna Maniszewska-Ejsmont, „O potrzebie przyjęcia de lege ferenda sankcji bezskuteczności zawieszonej (negotium claudicans) przy czynnościach zarządu majątkiem dziecka" *Civitas et Lex*, nr 1 (2023): 39–52; Łukasiewicz, *Zarząd majątkiem dziecka*, 278–291.

w zawiłych sprawach gospodarczych. Nie może być swoistym decydentem, wyznaczającym kierunek działania zarządcy. Specyfika funkcjonowania podmiotów prawa handlowego wymaga wdrożenia bezpośrednio do przepisów k.s.h. rozwiązania zabezpieczającego interes dziecka. Przy wielości spółek prawa handlowego zarówno osobowych, jak i kapitałowych zwiększa się stopień prawdopodobieństwa wystąpienia małoletniego wspólnika w strukturze właścicielskiej spółki. Zarząd udziałami dziecka w spółce nie może być tak samo traktowany jak inne składniki majątku. Wykonywanie praw z udziałów (spółkowych bądź kapitałowych) wiąże się z koniecznością podejmowania decyzji wielokrotnie w reżimie czasowym (zgromadzenie wspólników zwołuje się z co najmniej dwutygodniowym wyprzedzeniem; termin na zaskarżenie uchwały jest terminem zawitym), co nie dość, że wymaga szybkiej reakcji, to jeszcze wymaga wiedzy z zakresu funkcjonowania spółek prawa handlowego.

Analiza spostrzeżeń prezentowanych w literaturze przedmiotu sugeruje postawienie postulatu *de lege ferenda*, aby wprowadzić do k.s.h. instytucję zarządcy (reprezentanta) małoletniego wspólnika spółki w osobie jednego rodzica bądź przedstawiciela ustawowego, umocowanego do stałego reprezentowania małoletniego w spółce. Do skutecznego ustanowienia zarządcy (reprezentanta) konieczna być powinna zgoda drugiego rodzica. Ułatwiłoby to bezproblemową działalność rodzica jako zarządcy (reprezentanta). Z drugiej strony byłoby to rozwiązanie optymalne ekonomicznie, gdyż nie wymagałoby powoływania zarządcy profesjonalnego, który i tak działa tylko do uzyskania pełnoletniości dziecka. Pełnoletnie już dziecko musi działać samodzielnie bez wsparcia reprezentanta. Teoretycznie może się przygotować do tej chwili, lecz najbardziej korzystne dla dziecka byłoby utrzymanie zarządu rodziców, ale jako zarządcy. Takie rozwiązanie pozwoliłoby objąć przepisami prawa handlowego pełną regulację dotyczącą wykonywania praw spółkowych bądź udziałowych małoletniego wspólnika spółki. Brak regulacji prawnej w tym zakresie uniemożliwiać może prawidłową reprezentację dziecka w spółce, co może naruszyć jego interesy. Może także wprowadzać ryzyko paraliżu spółki, co najlepiej widać na przykładzie spółki jawnej. Wprowadzenie stałego zarządcy (reprezentanta) małoletniego pozwoliłoby wyjść poza terminy charakterystyczne dla prawa rodzinnego i opiekuńczego, a mianowicie określenia „zarząd majątkiem dziecka", oraz wprowadzić własne pojęcia.

Pozwoliłoby to również spojrzeć na majątek dziecka w szerszej perspektywie, z ujęcia prawa handlowego. W przypadku bowiem sporu pomiędzy rodzicami – zarządcami bądź przy konflikcie interesów dziecka z interesem jego rodziców wykonywanie praw w spółkach pozostaje istotnie utrudnione. Ta druga kwestia wydaje się już rozwiązana w doktrynie, lecz zasadnym byłoby obciążenie rodziców odpowiedzialnością za swoje czyny. Realizacja uprawnień wspólnika o charakterze korporacyjnym wywołuje bowiem skutki w sferze majątkowej, gdyż prowadzi do osiągnięcia korzyści majątkowej[64]. To z kolei mogłoby wywołać obawę rodzica przed potencjalnym roszczeniem względem niego, a to skłania do głębszej analizy przed podjęciem decyzji co do czynności wymagających ryzyka. Ryzyko jest typowe w działalności gospodarczej, lecz nie może być utożsamiane z bezrefleksyjnym decydowaniem przy głosowaniu w spółce. Takie rozwiązanie pozwoli na dostosowanie przepisów prawa handlowego do realiów współczesnych wymagań rynkowych. Posiadanie przez dziecko praw udziałowych w spółce prawa handlowego nie może być traktowane jako zjawisko wyjątkowe.

Bibliografia

Andrzejewski Marek, *Prawo rodzinne i opiekuńcze*. Warszawa: C.H. Beck, 2011.

Ciepła Helena, „Zarząd majątkiem dziecka" *Rodzina i Prawo*, nr 20–21 (2012): 33–50.

Gajda Janusz, „Komentarz do art. 95" i „Komentarz do art. 101", [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. Krzysztof Pietrzykowski, wyd. 9. Warszawa: C.H. Beck, 2025. Legalis.

Jaworska-Wołyniak Malwina, „Pojęcie «dobro dziecka» w praktyce sądów administracyjnych" *Przegląd Prawa i Administracji*, nr 130 (2022): 157–169. https://doi.org/10.19195/0137-1134.130.11.

Kamińska Katarzyna, „Komentarz do art. 95", [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. Mariusz Załucki, wyd. 1. Warszawa: C.H. Beck, 2023. Legalis.

Kidyba Andrzej, „Komentarz do art. 243", [w:] *Komentarz aktualizowany do art. 1–300 Kodeksu spółek handlowych*, red. Małgorzata Dumkiewicz, Andrzej Kidyba. Warszawa: Wolters Kluwer, 2022. LEX.

Łukasiewicz Jakub M., *Zarząd majątkiem dziecka sprawowany przez rodziców*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2024.

Maniszewska-Ejsmont Joanna, „O potrzebie przyjęcia de lege ferenda sankcji bezskuteczności zawieszonej (negotium claudicans) przy czynnościach

64 Zob. Suliński, „Zarząd udziałami dziecka", 167.

zarządu majątkiem dziecka" *Civitas et Lex*, nr 1 (2023): 39–52. https://doi.org/10.31648/cetl.7586.

Nieczepa Ola, „Małoletni jako uczestnik obrotu gospodarczego i podatnik PIT" *Journal of Modern Science*, nr 1 (2017): 223–239.

Pawliczak Jakub, „Zarząd majątkiem dziecka – kierunki zmian" *Palestra*, nr 3 (2025): 24–43. https://doi.org/10.54383/0031-0344.2025.03.3.

Romanow Szymon, „Zarząd majątkiem dziecka sprawowany przez rodziców" *Transformacje Prawa Prywatnego*, nr 1 (2021): 125–152.

Skłodowski Dariusz, „Władza rodzicielska a zarząd majątkiem dziecka w kontekście udziałów spółkowych" *Dyskurs Prawniczy i Administracyjny*, nr 4 (2025): 151–166.

Słyk Jerzy, „Komentarz do art. 95", „Komentarz do art. 98" i „Komentarz do art. 101", [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. Maciej Domański, Jerzy Słyk, wyd. 11. Warszawa: C.H. Beck, 2024. Legalis.

Sokołowski Tomasz, „Ochrona interesu majątkowego dziecka" *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, nr 2 (1985): 115–133.

Sokołowski Tomasz, *Władza rodzicielska nad dorastającym dzieckiem*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, 1987.

Suliński Grzegorz, „Zarząd udziałami dziecka w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością" *Białostockie Studia Prawnicze*, nr 3 (2022): 159–175. https://doi.org/10.15290/bsp.2022.27.03.09.

System Prawa Prywatnego, t. XII, *Prawo rodzinne i opiekuńcze*, red. Tadeusz Smyczyński. Warszawa: C.H. Beck, 2011.

This article is published under a Creative Commons Attribution 4.0 International license.
For guidelines on the permitted uses refer to
https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode